

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету
25 червня 2026 року,
протокол № 13.

Т.в.о. ректора, голова вченої ради
університету, доктор юридичних наук,
професор

Олег ОМЕЛЬЧУК

25 червня 2026 року

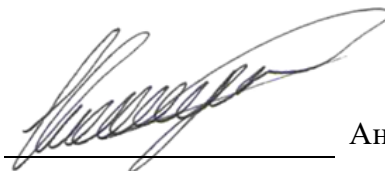
м.п.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«МІЖНАРОДНЕ АНТИДИСКРИМІНАЦІЙНЕ ПРАВО»
для підготовки на другому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня магістра
за спеціальністю D8 Право галузі знань D Бізнес, адміністрування та право
Освітня програма «Магістр права»**

м. Хмельницький
2026

РОЗРОБНИК:

доцент кафедри міжнародного та
європейського права,
доктор філософії, доцент
17 червня 2026 року

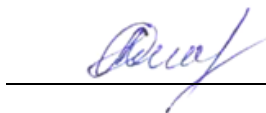

Андрій ІВАНИЦЬКИЙ

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри міжнародного та
європейського права
17 червня 2026 року, протокол № 13.

Завідувачка кафедри,
кандидатка юридичних наук, доцентка
17 червня 2026 року

Світлана ЛОЗІНСЬКА

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми
18 червня 2026 року

Сергій КРУШИНСЬКИЙ

Декан юридичного факультету,
кандидат юридичних наук, доцент
18 червня 2026 року

Віктор ЗАХАРЧУК

Рішення методичної ради університету
18 червня 2026 року, протокол № 8.

Голова методичної ради університету,
кандидатка наук з державного
управління, доцентка
18 червня 2026 року

Ірина КОВТУН

Обліковий обсяг програми – 0,44 ум. др. арк.

ЗМІСТ

		Стор.
1.	Опис навчальної дисципліни	– 4
2.	Програмні компетентності і заплановані результати навчання	– 4
3.	Програма навчальної дисципліни	– 5
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни	– 7
	4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	– 7
	4.2. Аудиторні заняття	– 8
	4.3. Самостійна робота студентів	– 8
5.	Методи навчання та контролю	– 8
6.	Схема нарахування балів	– 9
7.	Рекомендовані джерела	– 9
	7.1. Основні джерела	– 9
	7.2. Допоміжні джерела	– 10
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	– 11

1. Опис навчальної дисципліни

1. Шифр і назва галузі знань	– D Бізнес, адміністрування та право
2. Код і назва спеціальності	– D8 Право
3. Назва спеціалізації	– немає
4. Назва дисципліни	– Міжнародне антидискримінаційне право
5. Тип дисципліни	– вибіркова
6. Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	– другий
7. Ступінь вищої освіти, що здобувається	– магістр
8. Загальний обсяг вивчення дисципліни (кредитів ЄКТС / годин)	– 3 / 90
9. Форма семестрового контролю	– залік
10. Місце дисципліни в логічній схемі: дисципліна пов'язана з такими навчальними дисциплінами:	– Застосування Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод; Україна в міжнародному правовому вимірі; Практика забезпечення конституційних прав людини
11. Мова вивчення дисципліни	– українська

2. Програмні компетентності і заплановані результати навчання

Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни	Загальні компетентності ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; ЗК 7. Здатність приймати обґрунтовані рішення. Спеціальні компетентності СК 5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції; СК 6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію; СК 15. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.
Програмні результати навчання	РН 6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи; РН 7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання; РН 8. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності; РН 11. Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції; РН 13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів;

	РН 14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.
--	--

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретико-правові засади міжнародного антидискримінаційного права

Поняття, предмет, метод та система міжнародного антидискримінаційного права. Історія становлення міжнародно-правового принципу рівності та недискримінації. Принцип рівності як загальновизнаний принцип міжнародного права. Заборона дискримінації як універсальний стандарт захисту прав людини. Поняття дискримінації, її юридичні ознаки та критерії встановлення. Види дискримінації: пряма, непряма, множинна, дискримінація за асоціацією, структурна дискримінація. Позитивні дії та концепція розумного пристосування. Джерела міжнародного антидискримінаційного права та їх місце у національній правовій системі України.

Тема 2. Універсальна система міжнародно-правового захисту від дискримінації

Система Організації Об'єднаних Націй у сфері протидії дискримінації. Загальна декларація прав людини 1948 року. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації (CERD). Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW). Конвенція про права осіб з інвалідністю (CRPD). Конвенція про права дитини (CRC). Договірні органи ООН, їх компетенція та практика щодо розгляду повідомлень про дискримінацію. Загальні коментарі та рекомендації комітетів ООН як джерело тлумачення міжнародних стандартів.

Тема 3. Європейська система захисту від дискримінації

Антидискримінаційні стандарти Ради Європи. Стаття 14 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та Протокол №12 до Конвенції. Принцип автономного тлумачення поняття дискримінації. Межі застосування статті 14 Конвенції. Позитивні та негативні зобов'язання держав щодо забезпечення рівності. Практика Європейської комісії проти расизму та нетерпимості (ECRI). Європейська соціальна хартія та антидискримінаційні стандарти. Взаємозв'язок міжнародних та європейських механізмів захисту.

Тема 4. Практика Європейського суду з прав людини щодо заборони дискримінації

Підходи Європейського суду з прав людини до встановлення факту дискримінації. Критерії порівнюваності ситуацій (comparator test). Об'єктивне та розумне виправдання різного ставлення. Межі свободи розсуду держав (margin of appreciation). Розподіл тягара доказування у дискримінаційних справах. Практика ЄСПЛ щодо дискримінації за ознаками статі, раси, етнічного походження, громадянства, мови, релігії, віку, інвалідності, сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності. Аналіз ключових рішень ЄСПЛ та їх значення для національної правозастосовної практики.

Тема 5. Антидискримінаційне право Європейського Союзу

Формування антидискримінаційної політики Європейського Союзу. Принцип недискримінації у праві ЄС. Хартія основоположних прав Європейського Союзу. Директиви ЄС у сфері боротьби з дискримінацією (2000/43/ЄС, 2000/78/ЄС, 2004/113/ЄС, 2006/54/ЄС). Практика Суду Європейського Союзу щодо забезпечення принципу рівності. Захист від дискримінації у сфері праці, соціального забезпечення, освіти, доступу до товарів та послуг. Гармонізація українського законодавства із правом Європейського Союзу.

Тема 6. Форми дискримінації та методика їх встановлення

Юридичні критерії встановлення дискримінації. Пряма та непряма дискримінація. Домагання (harassment) як форма дискримінації. Підбурювання до дискримінації. Відмова у розумному пристосуванні. Множинна та перехресна дискримінація. Алгоритмічна дискримінація та використання систем штучного інтелекту. Мова ворожнечі (hate speech) та злочини на ґрунті ненависті (hate crimes). Особливості доказування дискримінації у національних судах та міжнародних судових інституціях.

Тема 7. Захист окремих категорій осіб від дискримінації

Міжнародні стандарти захисту прав жінок, дітей, осіб з інвалідністю, представників національних меншин, корінних народів, біженців, внутрішньо переміщених осіб, осіб похилого віку та інших вразливих груп. Заборона дискримінації за ознаками статі, раси, кольору шкіри, етнічного походження, громадянства, релігії, мови, віку, сексуальної орієнтації, гендерної ідентичності, стану здоров'я та інших ознак. Особливості застосування міжнародних антидискримінаційних стандартів в умовах воєнного стану.

Тема 8. Національні механізми захисту від дискримінації

Система захисту від дискримінації в Україні. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні». Повноваження Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Судовий захист від дискримінації. Практика Верховного Суду та Конституційного Суду України.

Тема 9. Сучасні тенденції розвитку міжнародного антидискримінаційного права

Новітні виклики міжнародного антидискримінаційного права. Цифровізація та алгоритмічна дискримінація. Захист персональних даних та недискримінація. Біоетика та заборона дискримінації. Антидискримінаційні стандарти в умовах розвитку штучного інтелекту. Дискримінація у сфері праці, освіти, охорони здоров'я та соціального забезпечення. Вплив збройних конфліктів на реалізацію принципу рівності. Перспективи розвитку міжнародного антидискримінаційного права та його імплементації у національне законодавство України.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	Теоретико-правові засади міжнародного антидискримінаційного права	10	2	2	-	-	6	10	-	-	-	-	10
2	Універсальна система міжнародно-правового захисту від дискримінації	10	2	2	-	-	6	10	2	-	-	-	8
3	Європейська система захисту від дискримінації	10	2	2	-	-	6	10	2	1	-	-	7
4	Практика Європейського суду з прав людини щодо заборони дискримінації	10	2	2	-	-	6	10	2	1	-	-	7
5	Антидискримінаційне право Європейського Союзу	10	2	2	-	-	6	10	-	-	-	-	10
6	Форми дискримінації та методика їх встановлення	10	2	2	-	-	6	10	2	2	-	-	6
7	Захист окремих категорій осіб від дискримінації	10	2	2	-	-	6	10	2	2	-	-	6
8	Національні механізми захисту від дискримінації	10	2	2	-	-	6	10	-	-	-	-	10
9	Сучасні тенденції розвитку міжнародного антидискримінаційного права	10	2	2	-	-	6	10	-	-	-	-	10
	Всього годин	90	18	18	-	-	54	90	10	6	-	-	74

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські (практичні) заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в силабусі навчальної дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських (практичних) занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань визначаються в силабусі навчальної дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів включає опрацювання завдань до кожної теми та виконання індивідуальних завдань.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів, а також порядок здобуття балів за самостійну роботу визначаються в силабусі навчальної дисципліни.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація;
- 3) дискусія.

На семінарських (практичних) заняттях застосовуються:

- 1) дискусійне обговорення проблемних питань;
- 2) вирішення ситуаційних завдань;
- 3) складання та розгляд окремих процесуальних документів.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у таких формах:

- 1) усне або письмове опитування на семінарських заняттях;
- 2) перевірка виконання поточних контрольних робіт у формі тестування;
- 3) складання та обговорення окремих процесуальних документів за ситуаційними завданнями;
- 4) захист підготовленого публічного виступу.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі заліку. Залікова оцінка виставляється на підставі результатів поточного оцінювання або складання заліку, який проводиться у формі тестування. У випадку необхідності проведення заліку онлайн, він проводиться у формі тестування із застосуванням комп'ютерних технологій в режимі реального часу.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

6.2. Обсяг балів, здобутих студентами під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів визначаються у силабусі з дисципліни.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
2. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон України від 06 вересня 2012 року № 5207-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text>.
3. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 08 вересня 2005 року № 2866-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>.
4. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 року № 776/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-вр#Text>.
5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 року № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>.
6. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text.
7. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04 листопада 1950 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.
8. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року.

URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text.

9. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації від 21 грудня 1965 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_105#Text.

10. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18 грудня 1979 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207#Text.

11. Антонович М. М. Міжнародне публічне право: підручник. Київ: Ваїте, 2023. 624 с.

12. Буткевич В. Г., Мицик В. В., Задорожній О. В. Міжнародне право. Основи теорії: підручник. Київ: Либідь, 2021. 608 с.

13. Рабінович П. М., Федик С. Є. Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі. Київ: Право України, 2021. 432 с.

14. Савчин М. В. Конституціоналізм і права людини: сучасний вимір. Ужгород: РІК-У, 2023. 528 с.

15. Савчин М. В. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та практика Європейського суду з прав людини: навчальний посібник. Ужгород: РІК-У, 2024. 468 с.

16. Трагнюк О. Я. Право Європейського Союзу: основи теорії: підручник. Харків: Право, 2023. 520 с.

17. Шевчук С. В. Судовий захист прав людини. Практика Європейського суду з прав людини у контексті західної правової традиції. 3-тє вид., перероб. і допов. Київ: Реферат, 2024. 848 с.

7.2. Допоміжні джерела

1. Bell M. Anti-Discrimination Law and the European Union. Oxford: Oxford University Press, 2002. 212 p.

2. De Schutter O. The Prohibition of Discrimination under European Human Rights Law. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2011. 204 p.

3. European Commission against Racism and Intolerance (ECRI). General Policy Recommendation No. 7 on National Legislation to Combat Racism and Racial Discrimination. Strasbourg: Council of Europe, 2003.

4. European Commission against Racism and Intolerance (ECRI). General Policy Recommendation No. 15 on Combating Hate Speech. Strasbourg: Council of Europe, 2016.

5. European Commission against Racism and Intolerance (ECRI). General Policy Recommendation No. 17 on Preventing and Combating Intolerance and Discrimination against LGBTI Persons. Strasbourg: Council of Europe, 2023.

6. European Union Agency for Fundamental Rights. Fundamental Rights Report 2025. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2025.

7. Gerards J. Convention Grounds: Rethinking the Grounds of Discrimination under the ECHR. Oxford: Hart Publishing, 2021. 352 p.

8. Kilkelly U. The European Convention on Human Rights and the Rights of Children. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2017. 188 p.

9. Lawson A. Disability and Equality Law in Britain: The Role of Reasonable Accommodation. Oxford: Hart Publishing, 2021. 436 p.

10. Schabas W. A. The European Convention on Human Rights: A Commentary. Oxford: Oxford University Press, 2015. 1408 p.

11. Schiek D. European Union Non-Discrimination Law. 3rd ed. London: Routledge, 2022. 540 p.

12. Wintemute R. Sexual Orientation and Human Rights. Oxford: Oxford University Press, 1997. 312 p.

13. Антонович М. М. Європейська система захисту прав людини: навчальний посібник. Київ: Києво-Могилянська академія, 2021. 384 с.

14. Савчин М. В. Порівняльне конституційне право: сучасні тенденції розвитку.

Ужгород: РІК-У, 2022. 560 с.

15. Шевчук С. В. Принцип верховенства права та практика Європейського суду з прав людини. Київ: Реферат, 2011. 448 с.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <https://www.rada.gov.ua> – Офіційний сайт Верховної Ради України.
2. <https://www.president.gov.ua> – Офіційний сайт Президента України.
3. <https://www.kmu.gov.ua> – Офіційний сайт Кабінету Міністрів України.
4. <https://www.supreme.court.gov.ua> – Офіційний сайт Верховного Суду.
5. <https://www.court.gov.ua> – Веб-портал «Судова влада України».
6. <https://www.gp.gov.ua> – Офіційний сайт Офісу Генерального прокурора.
7. <https://www.npu.gov.ua> – Офіційний сайт Національної поліції України.
8. <https://www.nbuv.gov.ua> – Сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського.
9. <https://hudoc.echr.coe.int/> - HUDOC (база рішень ЄСПЛ).
10. <https://reyestr.court.gov.ua/> - Єдиний державний реєстр судових рішень